

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nebrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2030, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cekovni
račun: Ljubljana št. 10.349
za inzerate, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stoip. peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a. Pri večjem
naročilu popust
izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po praznikih

Naša molitev

Koncem sedmega stoletja po Kristusu je prihrumelo iz južne Rusije preko Besarabije in Dobrudže v balkansko pokrajino južno od Donave krdele bojevitih roparjev iz tatarskega plemena Bolgarov, ki so imeli nekoč med Donom in Dnjestrom močno državo. V balkanskem Podonavju se je četa osvajačev tekom kakih dvesto let popolnoma stopila z ondi naseljenimi podjarmljenimi slovanskimi plemeni. Bolgarski gospodarji so dali Slovanom svoje ime in vojaško državno ustrojstvo, ti pa njim svoje višestojee kulturno obeležje. Ze sredi devetega stoletja imamo poleg Srbov na Balkanu drugo slovansko državo in narod, ki pod knezom Borisom, kateri je pri krstu prejel ime Mihaila, sprejme od Bizanca krščansko vero.

S tem stopi v življenje Bolgarov pa balkanskih Slovanov sploh poleg vojaškodržavnega drug element, krščanska vera, ki jih usposobi za pravo kulturno življenje in razmah. Bizanc je dal Slovanom s krščanstvom tudi svoje sijajne, še danes premalo znane in vpoštevane helenistične tradicije, ne samo blestečo, nego i globoko grško-orientalsko kulturo, sveta solunska brata in njuni učenci pa podlago samostojnemu duhovnemu življenju s slovanskim cerkvenim jezikom in pismom ter bogato literaturo. Središče le-te sta bili baš Bolgarija in Make-donija, ki sta s tem obenem s Češko in Moravsko postali zibelki slovanske kulture. Zanimivo je, da je Mihajlov sin, car Simeon veliki, (893—927) bil sodobnik kneza Vaelava.

Pod Simeonom se je Bolgarija razvila v najmočnejšo balkansko državo, ki je segala do treh morij, mladane zrušila Bizanc in stopila na njegovo prvenstveno mesto ter si podvrgla tudi Srbijo. Leta 918. se je Simeon proglasil za carja in imenoval škofa Leontija za neodvisnega bolgarskega patriarha. Simeon, vzgojen v Carigradu je bil menih ko pozneje Sveti Sava, globoke grške učenosti in sam pisatelj — pripisujejo se mu duhovni govori pod naslovom »Zlatostroj« — obenem pa svetnik ascet ter prvovrsten državnik, v katerem pa je živel dalje tudi stara bolgarska osvajaalna bojevitost. Njegov dvor v Preslavu je bil središče lepih umetnosti, Klement ohridski, menih Hrabr in drugi so obogatili slovansko slovstvo z deli tako bogoljubne kakor gramatikalne in posvetne vsebine. Simeon je enako zavestno ko Sveti Sava umeval pomen prosvetnega dela za narod in državo in spada obenem s knezom Vaelavom med največje prosvetitelje slovanskega rodu, od njega započeto kulturno delo pa se je nadaljevalo v bolgarskem narodu še do petnajstega stoletja, ko je že na ves Balkan legel globok mrak turškega barbarstva.

Po Simeonovi smrti se je začelo razpadanje bolgarske carevine, ki so jo zopet podjarmili Bizantinci, dokler je niso v trinajstem stoletju zopet obnovili vladarji Asanovega rodu. Toda neprestani boji in spori s Srbijo, notranje dinastične razprtije, neprenehajoče pretkane in-trige Grkov, ki v prvi vrsti niso dali slovanskima rodovima, da bi se združila v eno državo, kakor je bil to zamisel mnogih bolgarskih in srbskih vladarjev, so državo vedno bolj slabile, dokler je niso Turki po padcu samostojne Srbije docela osvojili. Niti vojaške vrline niti po svetih solunskih bratih vcepljene moralne in kulturne dobrine krščanstva niso bile vstanu odoletu prirojeni nesložnosti, prepričnosti in razdrojevalnim gonom slovanskih plemen, ki jih je tujec vedno z lahkoto naščuval, da so divjala drug zoper drugega in se med seboj iztrebljala.

Turška invazija je osobito državno in kulturno življenje Bolgarov tako zelo poteptala, da se niso dvignili niti, ko so v Srbiji zanetili upor proti Turkom Karadžordjevič. Glavni vzrok je bil ta, da so s prihodom Turkov Bolgari v duhovnem življenju, za katero se sultani niso čisto nič brigali, zopet padli v popolno odvisnost od grške visoke duhovščine s Fanarja v Carigradu, kjer je stoloval pravoslavni patriarh. Pa se je posrečilo menihu Paisiju, ki je čuval cirilmetodijske tradicije, da je, podprt od Srba Jovana Raiča, zopet z v narodnem jeziku pisano knjigo iznova zanetil plamen bolgarskega rodoljublja, nakar se začenja narodno-osvobodilno delo po cerkvi in šoli, dokler se Bolgarija s pomočjo Rusije v cerkvenem oziru ne osvobodi popolnoma od svojega starega, še hujšega sovražnika ko Turki, od Fanarja. In tako se je po prosvetnem delu pripravljala sloveča vojna 1877-79, ki je Bolgarijo tudi politično osvobodila in katere 50 letnico obhajamo te dni obenem s 1000 letnico Simeonovega carstva. Kaj se je potem zgodilo na Balkanu, je že vsem v svežem in holestnem spominu.

Apel hrv. katolikov na kralja

Spomenica katoliškega narodnega saveza -- Kulturen boj onemogočuje konsolidacijo države -- Ljudsko-šolski zakon naj se ne sankcionira, dokler ni doseženo soglasje s cerkvami

Zagreb, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Osrednji Hrvatski katoliški narodni savez (centrala katoliške akcije) je danes poslal Nj. V. kralju brzojavko, v kateri govori o novem načrtu ljudskošolskega zakona ter pravi med drugim:

Ne ozirati se in ne spoštovati bitne pravice posameznih ver, da smejo poučevati verouk, bi pomenjalo praktično kršitev njihove svobode udejstvovanja in vesti; to bi pomenjalo kršitev osnovnih pogojev verske strpnosti in ravnopravnosti; pomenjalo bi, izživati nova trenja in nesoglasja; pomenjalo bi, rušiti mir in socialni red, izživati nepotrební kulturni boj, ki ni najmanj v interesu splošnega pomirjenja duhov niti obče konsolidacije javnih razmer v naši državi.

Radi tega prosi KNS Nj. Vel. kralja, da ne da prej novemu zakonu sankcije, dokler se ne sprejmejo vanj potrebne korekture, in sicer:

1. Možnost ustanavljanja zasebnih ljudskih šol po javnih verskih ustanovah od zakona priznanih veroizpovedi. 2. Verouk morajo poučevati duhovniški priznani veroizpovedi, bodisi kot samostojni učitelji ali od prosvetnega ministra nameščeni po predlogu pri-

stojnih duhovnih oblasti. 3. Pristojne duhovne oblasti imajo pravico nadzorovanja verskega pouka neposredno ali po svojih delegatih. 4. Postavljanje in premeščanje veroučiteljev mora prosvetni minister izvršiti po predlogu in poprejšnjem sporazumu s pristojnimi duhovnimi oblastmi.

Zaupajoč v neomajno zavzetost Vašega Veličanstva za dobro naše narodne države, da se v vsakem pogledu čim bolj konsolidira in da se zagotovi medsebojna bratovska ljubezen in znanost brez ozira na verske in plemenske razlike, posebno pa, da se zagotovi etično-moralni temelj vseh slojev prebivalstva naše države. Ta je edino mogoč na podlagi globokega verskega prepričanja in pozitivne vere, ki predpostavlja nesporno odgovornost v vesti pred neprevrtljivim in transcendentnim sodnikom večne božje pravice.

Vaše Veličanstvo z največjo udanostjo prosimo, da s svojo zakonodajno oblastjo podeli sankcijo ljudskošolskemu zakonu šele takrat, ko se bodo uvaževale zgoraj omenjene korekture.

Za KNS:

Predsednik Markulin, tajnik Deželič sin.

Zopet napetost med Vatikanom in ital. vlado?

Senzacionelen govor Mussolinija v ratifikacijski debati

Rim, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Z veliko napetostjo se je pričakoval veliki govor Mussolinija, s katerim se danes konča razprava v poslanski zbornici o lateranskih pogodbah. Od podpisa lateranskih pogodb do danes so namreč o pomenu sprave med Cerkvijo in državo nastale v zadnjih tednih med fašistovskim tiskom in glasilom Vatikana diskusije, ki so povzročile splošen občutek negotovosti. Včeraj je poslanec Garibaldi v poslanski zbornici izjavil, da konkordat ne sme pomeniti izhodišča, temveč da že znači maksimum. Katoličani in Cerkve naj ne pretiravajo. V katoliškem svetu so se pojavili glasovi, ki ne obetajo ničesar dobrega. Garibaldi smatra, da ima za seboj daleko največje večino italijanskega naroda in zbornice, če reče, da je vsa Italija pripravljena, če treba, storiti domovini uslugo in preprečiti, da bi Italija XXI. stoletja še enkrat morala prestati tragedijo, ko je žrtvovala svojo politično edinstvo univerzalizmu klerikalizmu. Ta govor je v Vatikanu povzročil veliko nevoljo. Zato se je pričakovalo, da bo Mussolini govoril pomirljive besede. Zgodilo pa se je nasprotno.

Mussolini je v svojem današnjem govoru med drugim rekel, da bi katoliška vera, če bi ostala v Palestini, kjer je bila rojena, najbrže izginila brez sledu, kot ena izmed mnogih verskih sekt. V začetku svojega govora je izjavil, da hoče pojasniti neko nespornost, nje, ki bi utegnili zabrisati pravi položaj. Začel je s formulo predgovornika, ki je rekel: »Svobodna in suverena Cerkve, svobodna in suverena država.« Ta formula bi lahko napravila vtis, kakor da bi obstajali dve suverenosti. Ti dve suverenosti pa obstojata le v toliko, kolikor koeksistira: na enem mestu stoji vatikansko mesto, na drugem pa kraljevina Italija, to je italijanska država. Treba se je prepričati, da obstoja med italijansko državo in vatikanskim mestom oddaljenost, ki bi se lahko merila na tisoče kilometrov, dasi se papeška država lahko v petih minutah obseže z očesom. Obstojata torej dve suvereno-

sti, ki sta med seboj ločeni in ki se med seboj popolnoma priznavata. Toda v italijanski državi Cerkve ni suverena in še manj svobodna. Ona ni suverena, ker bi bilo to nasprotje samo v sebi, in še manj svobodna, ker so njene naprave podvržene zakonom države in razen tega vezane na posebne določbe konkordata. Zato se položaj lahko označi takole: Država v italijanskem kraljestvu je suverena, katoliška cerkev je državna z gotovimi priznanimi prednostmi, svobodno se pripušča tudi drugi kulturi. To stališče Mussolinija je povzročilo tukaj največjo pozornost.

V nadaljnjem govoru je Mussolini podal pregled cerkvene zgodovine, vpoštevajoč posebno vse poskuse in tendence, ki so se bavele z rešitvijo rimskega vprašanja. V splošnem se lahko ceni število predlogov, ki so bili dani za rešitev rimskega vprašanja, na okoli 1000. Tri mesece po rešitvi rimskega vprašanja je prvotno navdušenje nekoliko popustilo. Zato je treba o stvari govoriti z največjo objektivnostjo in treznostjo in se ne sme nihče čuditi, če bi prišla do besede tudi polemika. On ni storil ničesar drugega, kakor da je nadaljeval pot, na katero so se podali že mnogi državniki, ne da bi prišli doslej do konca. Ugotoviti je treba, da ima Italija to prednost, da je edini evropski narod, ki obenem pripada kot celota vesoljni veri. Ta vera je bila rojena v Palestini, katoliška pa je postala šele v Rimu. Če bi bila ostala v Palestini, bi najbrže postala ena izmed mnogih sekt, ki so tam živele, in najbrže bi bila kmalu ugasnila, ne da bi bila pustila kakšne sledove za seboj. Cerkve se osem stoletj ni brigala za posvetne interese in posvetno go-spostvo Cerkve se je začelo šele v IX. stoletju, toda takrat Rim ni bil več glavno mesto imperija in niti ne politično glavno mesto Italije, temveč samo versko glavno mesto vseh Italijanov in katolikov in glavno mesto male cerkvene države. (Ob času, ko je bilo dano to poročilo, Mussolini še nadaljuje svoj govor o cerkveni zgodovini.)

Črnege in Egejskega morja združijo, da za vedno pokopljejo bojno sekuro in, prosti vsega tujega vpliva, zgradijo skupen dom v veri svetih bratov Cirila in Metoda — v veri resničnega človeškega bratstva, miru in krščanskega kulturnega dela za se in za ves svet!

To vročo željo pošiljamo k nebu, ko se klanjamo spominu velikega carja in čestitamo bratom Bolgarom k slavnemu osvobodjenju, in velikemu narodnemu prazniku, ki je nas vseh praznik in svet dan. Našo verno mladino pa v razkrajajočem, skeptičnem in le za materialne dobrine sprejemljivem vzdušju našega časa pozivamo, naj zastavi vse svoje delo za ta velik, svet in odrešilen ideal!

Za enoten zadružni zakon

Belgrad, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila konferenca zadružnih organizacij sploh, Glavne zadružne zveze, zastopnikov svobodnega zadružništva, zastopnika oblastnih zadrug za kmetijski kredit in bodoče glavne zadruge za kmetijski kredit, zvez agrarnih zajednic in zastopstev naših oblasti kot n. pr. komisarja agrarne banke Gjuričiča in kmetijskega inspektorja Štiblerja. Predmet razprave je bil ta, da se vse zadružne organizacije izjavijo in zedinijo za enoten nastop in vpis delnic v agrarno banko. Sejo je tudi danes vodil prometni minister dr. Korošec.

V imenu kmetijskega ministrstva je inspektor Štibler podal kratek pregled zgodovine kmetijskega kredita sploh. Poudaril je, da so bili protesti iz vrst svobodnega zadružništva zoper ravnateljstvo za kmetijski kredit upravičeni. Z zakonom o privilegirani agrarni banki se je ta krivica popravila. Vse zadružne organizacije so izenačene in v odnošajih do banke enakopravne. Z novo banko je državni proračun razbremenjen prispevkov. Državnim in zadružnim podjetjem je dana možnost, da tekmujejo in vpisujejo delnice banke. Zadružništvo vseh treh gori omenjenih skupin se poziva, da čim krepkeje sodeluje z ozirom na moment, ker so vse tri vrste zadrug sedaj izenačene.

Prometni minister dr. Korošec je kot predsednik Glavne zadružne zveze izjavil, da so zastopniki vseh zvez na včerajšnji seji soglasno sklenili, da zveza, vsaka po svoji moči sodeluje in vpisuje delnice in tudi zadrugam priporoča vpisovanje delnic, dalje da bodo zveze, vsaka po svojih posebnih razmerah, sodelovale pri propagandi za vpisovanje. Z največjim poudarkom se je pri konferenci naglašala zahteva, da se banka s pravili in poslovníkom tako uredi, da bo kreditiranje kmetu po zadružnih zvezah in zadrugah pravilo, individualno kritje kreditiranja pa le izjema. Nadalje da bodi sodelovanje med vsemi skupinami zadrug čim iskrenejše in uspešnejše. Zato je neobhodno potrebno, da se vse skupine zadrug izenačijo in prepreči možnost privilegiranega značaja ene ali druge skupine. To se bo gotovo najuspešnejše dosleglo z enotnim zakonom, ki se naj zato čimprej uzakoni.

V imenu slovenskega zadružništva je dr. Basaj izjavil, da žal slovenske zadruge ne bodo mogle radi prejemnih rezerv toliko sodelovati pri vpisovanju delnic, kakor bi želele z ozirom na pomen nove banke, in kakor želijo in pričakujejo merodajni činitelji, zlasti kmetijski minister. V dosti večji meri, kakor z vpisom delnic bodo slovenske zadružne organizacije nudile posredno pomoč svojih zadrug. Zadrugarjem priporočamo vpis delnic nove banke.

Po kratki debati se je izvolil odbor Zadrug (iz vsake skupine zadrugarstva po dva zastopnika), ki naj sodeluje z državnimi organi pri organizaciji za vpisovanje delnic, kolikor pride zadružništvo v poštev. Za Glavno zadružno zvezo sta določena inž. Varga in član srbskih zemljoradniških zadrug Gjorgjevič.

Spomenica, ki se je odobrila, in ki jo bo posebna deputacija izročila Nj. Vel. kralju, pravi med drugim, da zadružništvo pozdravlja veliko iniciativo Nj. Vel. kralja, da se ustanovi osrednja kreditna ustanova. Zadružništvo prosi Nj. Vel. kralja:

1. Da se kmetijski kredit da samo po svobodnih zadružnih enotah, ker le tako pridemo do zadovoljive razdelitve in uporabe tega kredita. To dokazuje ves razvoj v vseh državah, zlasti v Nemčiji, Franciji, Češkoslovaški, Dansk, Japonski itd. — Zakon o privilegirani agrarni banki bo določal tudi individualne kredite. S tem pa je podana možnost zlorabe in oderuštva. Kmetijski minister ne bi mogel banki dobiti dovolj jamstva. Zato se lahko vrinejo posredovalci. To pa hočejo zadruge preprečiti. Zato prosi zadružništvo Nj. Vel. kralja, da se v poslovníku in pravilih agrarne banke določi, da se ves kredit, razen hipotekarnega, daje izključno po obstoječih zadružnih organizacijah.

2. V imenu enakosti, pravičnosti in napredka prosijo Nj. Vel. kralja, da se vse zadruge in zadružne enote podvržejo enemu in edinemu zadružnemu zakonu, kjer ne bo privilegiranega položaja posameznikov.

3. Uprava privilegirane agrarne banke naj se ne poveri ljudem izven zadružnih vrst. Zato naj se izmed osmih članov, ki jih vlada imenuje v upravní oziroma nadzorstveni odbor, imenujejo vsi iz vrst zadrugarjev, in sicer v sporazumu z Glavno zadružno zvezo kot zastopnico vsega zadružništva v državi.

Proti preveliki trošarini na vino

V drugi spomenici, ki jo bo posebna deputacija izročila finančnemu ministru, se pravi:

Po novem trošarskem zakonu je povišana dosedanja državna trošarina od 35 na 100 Din za hl vina. K temu pride oblastna trošarina za celo državo, približno 50 Din za hl, dočim so občine pooblašene, da lahko pobirajo 50 do 100 Din za hl. Ker je finančno stanje posameznih občin zelo slabo, je gotovo, da se bodo tega zakonskega določila čim bolj poslužile in bo tako hl vina obdačen s približno 250 Din trošarine.

Radi tega Glavna združena zveza ministrstva opozarja na to-le:

V mnogih krajih bi bili naši vinogradniki zelo srečni, ko bi mogli svoje vino prodati hl za 250 Din. Pomisliti je, da naši vinogradniški kraji predstavljajo tako zvane pasivne kraje. Noben kmetijski pridelek v naši državi ni tako obdačen, kakor vino. Pridelovalni stroški za vino se iz leta v leto višajo. Cene za vino pa padajo, ker smo izgubili tudi zunanja tržišča, pa tudi notranji konzum je padel. V kletih nekaterih vinogradnikov se nahajajo neprodane tolike količine vina, da so prišli v velike finančne težave. Zlasti pa bi bilo katastrofalno, če bi se nova trošarina popolnoma uvedla, ker bi konzum v notranjosti še nadalje padel. Izvozna premija 50 Din za hl ne bo pomagala, ker so vsa inozemska tržišča za svoje potrebe založena, v ostalem pa je itak borba sama na sebi že težka. Zvišanje trošarine na vino ima lahko katastrofalne posledice. Od nje bo odvisno okrog 100.000 članov družin.

Zato je združništvo mnenja, naj se pristopi k reviziji tega zakona. V kolikor se bo novi zakon izdeloval, prosi združništvo, naj finančni minister zasliši mnenje združništva.

Posebna deputacija bo nadalje šla k ministru za pošte, da si izvojuje prejšnje poštne ugodnosti, in k finančnemu ministru, da zahteva nazaj stare taksne ugodnosti.

Predsednik vlade na Hrvaškem

Karlovac, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Danes je nenadoma dopotoval v Karlovac ministrski predsednik, general Živković, ki je takoj posetil velikega župana Andrija Zdravkovića. Z njim in z vsemi referenti velikega župana je konferiral o gospodarskem stanju v primorski oblasti. Nato je ministrski predsednik v spremstvu svojega kabinetnega šefa Dušana Filipovića odšel v Vojnik, kjer je posetil okrajnega glavarja Svetozarja Pribičevića in se z njim dalj časa razgovarjal. Nato se je odpeljal v Petrinjo, kamor je došel ob 4 popoldne. Tam je prisostvoval seji občinskega odbora. Poprej je še obiskal sodišče, okrajno glavarstvo in polikliniko. Iz Petrinje se je potem odpeljal na nadaljnje inspekcijsko po-
lovanje.

V Zagrebu podirajo „divje“ hiše

Zagreb, 13. maja. (Tel. »Slov.«) V Zagrebu se je v teku zadnjih let zgradilo več hiš brez dovoljenja gradbenega ravnateljstva in brez načrta gradbenega odbora. Gradbeni odbor je sklenil, da se te hiše podrejo. Danes se je pričelo na periferiji rušiti te hiše. Organi mestne občine so ob asistenci policije podirali hiše, eno za drugo. To rušenje je na stanovce in na lastnike, ki so siromaki, delovalo zelo težko. V Zagrebu se naglašja, da so te odredbe drakonske in nesocialne, in sicer tem bolj, ker bi bila občina mogla preprečiti gradnjo teh hiš pravčasno, ne pa sedaj siromakom podirati te hiše.

Belgrajske vesti

Belgrad 13. maja.

Rudarska konferenca se je vršila pri ministru dr. Korošcu. Trboveljsko premogokopno društvo je zastopal ravnatelj Skubic. Nadalje je imel s prometnim ministrom konferenco glavni ravnatelj rudarskega oddelka ing. Gostiša.

Seja VZS se bo vršila 23. maja. Kot prvi pride na dnevni red zakon o invalidih.

Uredba o odpustu državnih uradnikov iz službe je gotova. Uredba se bo predložila predsedniku vlade v podpis.

V Belgrad so se vrnili ministri Srskič, Švrliuga in Mažuranič.

Petlarska romunska delegacija se je danes vrnila in bo nadaljevala pogajanja z našo državo, kolikor pridejo v poštev cerkveno-šolska, trgovinska in prometna vprašanja.

Odbor oškodovanih v Mariboru je poslal predsedniku vlade brzojavko, v kateri se zahvaljuje, ker jim je nakazal vojno odškodnino.

Ena izmed največjih belgrajskih firm Gju-ro Janošević je prišla v konkurz. Tvrdka je bila v najlepši palači akademije znanosti. Bavila se je s prodajo galanterijskega blaga. Tvrdka je bila znana po vsej državi. Primanjkljaj znaša več milijonov.

V preiskavi skrivnostnega umora v Nišu ni nastopil noben nov moment. Trdi se, da je bil umorjenec najprej ustreljen, nato pa so mu odrezali glavo in končno nogi.

Rezultat francoskih obč. volitev

V Parizu desničarji pridobili -- Herriot odstopi kot župan lyonski
Uspeh alžalskih avtonomistov

Pariz, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Včerajšnje občinske volitve v Franciji so potekle brez incidentov. Rezultati niso prinesli nobenih bistvenih sprememb. V Parizu so socialisti izgubili tri mandate, dočim je desničarska večina ojačena. V pariških predkrajih pa so socialisti in radikali dobili več novih županov.

V Lyonu so radikali izgubili dva, socialisti pa pet mandatov, in ker se obe stranki pobijata, bo mogel biti izvoljen za župana Herriot samo s pomočjo sedmih glasov desnice. Ker pa je Herriot večkrat izjavil, da noče pomoči desnice, se je včeraj uradno odrekel županskemu mestu z besedami: »Pre-

magan sem in se umaknem.« Župan bo torej najbrže izvoljen iz srede socialistov. V Angersu je bila namesto radikalne večine izvoljena desničarska večina. V Nantesu je zmagala enotna lista Marinova, katero tvori nacionalni blok z nekaterimi neodvisnimi radikali in socialisti. V Rouenu so radikali vrgli desničarsko večino.

V Alžaciji in Lotaringiji so prvi zmagali avtonomisti, in sicer v Strassbourgu in Kolmarju. Med njimi se nahajajo tudi odlični voditelji katoliških avtonomistov. V Mulhousu se je obdržala socialistična večina, v Metz pa desničarska.

Organizacija mednarodne reparacijske banke

New York, 13. maja. (Tel. »Slov.«) »Herald Tribune« objavlja popolno vsebino Youngovega načrta mednarodne reparacijske banke, katere sedež bo najbrže na Holandskem. V njenem direktoriju bo 25 oseb, od katerih bodo glavni upniki in Nemčija imenovali po dva, ostale države devet, razen tega pa Nemčija in Francija še po enega zastopnika. Predsedniki evropskih emisijskih bank in guverner Federal Reserve Bank v New Yorku ji pripadajo uradno in določijo s svoje strani še enega člana. Skupni direktorij si izvoli generalnega direktorja, ki prevzame takorekoč položaj reparacijskega agenta.

Banka se ustanovi s 100 milijoni dolarjev avtoriziranega kapitala v brezimskih »shares«, s katerimi se lahko svobodno trguje, od katerih pa se bo zaenkrat vplačalo samo 25%. V posebni rezervni fond se steka četrtina dobička, dokler ne doseže dvojne

vplačanega kapitala. Ostali dobiček se bo porabil za izplačilo 6% dividende.

Naloge banke so: Uprava in razdelitev reparacijskih plačil, ustanovitev centralne organizacije emisijskih bank in opravljanje splošnih bančnih operacij. V prometu z emisijskimi bankami dovoljuje kredite, odpiranje denarnih kont, opravlja diskontne posle, sprejema depozite in izdaja kratkoročne oblige. Pri začasnih ustavitvi transfera vodi plačila dalje bodisi iz lastnih deviz, bodisi z najetjem kredita v tuji valuti proti zavarovanju. V primeru moratorija prevzema plasi-ranje fondov iz Nemčije. Vsaka država-članica je upravičena staviti predlog za kapitalizacijo svojega deleža pri nezavarovanem delu anuitele. Če direktorij na to pristane, mora Nemčija izvršiti emisijo bonov, katerih izdajno ceno določi direktorij.

Mala antanta in avstrijske razmere

Dunaj, 13. maja. (Tel. »Slov.«) »Neuigkeits Weltblatt«, ki ga je smatrali za uradni organ kršč. soc. stranke, ve povedati, da se bo bodoča konferenca male antante bavila tudi z razmerami v Avstriji in sicer v zvezi s strem-ljenjem nekaterih avstrijskih krogov, ki mislijo na desničarski puč in se pri tem poslu-ževati Heimwehra. Ker bi tak prevrat v Avstriji ogrožal mirni razvoj v srednji Evropi (propagandni tega prevrata sanjajo že o skupnem nastopu Italije, Avstrije in Madjarske),

smatra mala antanta, ki je posebno interesi-rana pri stabilizaciji položaja v srednji Ev-ro-pi, za svojo dolžnost, da ta pokret v Avstriji budno zasleduje. List izraža upanje, da se bo novemu zveznemu kanclerju posrečilo, privedi parlamentarni vladni sistem v Avstriji zopet do ugleda in veljave.

Praga, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Na konferenci Male antante v Beogradu se bodo bavili tudi z vprašanjem reparacij in bodo v tem pogledu sestavili skupne smernice.

Incident v romunskem parlamentu

Bukarešt, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Danes je prišlo v poslanski zbornici do živahnega incidenta med vlado in zastopniki liberalne stranke. Bivši zunanji minister Duca je vprašal ministrskega predsednika Mania, katerega je imenoval »ministrskega predsednika kra-lja Mihaela«, kakšne ukrepe hoče odrediti proti senatorju Cornescu v okraju Dombo-vica, ki je imel 10. maja ob priliki narodne slavnosti v Tergovištu govor, s katerim je proslavljal bivšega prestolonaslednika Karla. Duca je pri tem prebral nekatera mesta iz tega govora. Namesto ministrskega pred-sednika je odgovoril notranji minister, ki je pre-

čital tudi nekatere stavke iz poročila pre-fekta v Dombovici. Iz tega izhaja, da Duca govora ni prečital v točni obliki. Notranji mi-nister je izjavil, da vlada desavuirata take izjave, kakršna je izjava senatorja Cornesca. Za-hteval je, da naj se take afere ne spravljajo v parlament. Duca je nato ostro napadel no-tranjenega ministra in izjavil, da si od njega ne pusti dajati leke in da v ostalem ni in-terpeliral notranjenega ministra, temveč mi-nistrskega predsednika. Predsednik poslanske zbornice je nato Duci odtegnil besedo, nakar je ta z drugimi liberalci zapustil sejno dvo-rano.

Nemiri v pruskem dež. zboru

Berlin, 13. maja. (Tel. »Slov.«) V pruskem deželnem zboru je prišlo danes do velikega nemira, ko so komunisti predlagali, da se berlinski policijski predsednik Zörgiebel radi berlinskih majskih dogodkov odsta-vi in preklic prepoved izhajanja lista »Rote

Fahne«. Predlagali so tudi, da se pruskemu ministrskemu predsedniku Braunu in notra-njemu ministru Kreppitzkemu izreče neza-upnica. Seja se je morala večkrat prekiniti in več komunističnih poslancev je bilo izklju-čenih od 20 sej.

Dr. Seipel postane škof?

Dunaj, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Neki du-najski opoldanski list javlja, da je doznal z dobro poučene strani, da je pričakovati, da bo bivši zvezni koncler dr. Seipel dose-gel veliko povišanje čina najpozneje potem, ko se bo vrnil s svojega potovanja po Sredo-zemskem morju. Po eni verziji bo imenovan za škofa in se mu bo podelila škofija Tirol, ki bo na novo ustanovljena, po drugi verziji pa bo poklican v neposredno bližino papeža in bo pridelen kongregaciji de propaganda fide. Kakor se poroča Vašemu dopisniku, v uradu zveznega kanclerja o tem ne vedo nič. Bil je večkrat o tem govor, da se namerava dr. Seipel bolj posvetiti svojemu duhovni-škemu poklicu, in neki ameriški poročeval-ec pri Vatikanu poroča, da je pričakovati, da bo dr. Seipel imenovan za kardinala. Da bi dr. Seipel mogel postati škof v severni Ti-rolski, se smatra za neverjetno. Tudi se ne veruje, da se bo stalno nastanil v Rimu.

Beneš zunanji član francoske akademije

Pariz, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Včeraj je francoska akademija sprejela češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša za zunanj-ega člana. Predsednik Masaryk je bil sprejet za zunanjega člana že leta 1923.

Recitacijski večer srbskih književnikov v dramskem gledališču

Dramsko gledališče je bilo včeraj zvečer polno odličnega ljubljanskega občinstva in zastopnikov, bodisi naših prvih kulturnih bo-disi političnih in samoupravnih ustanov. V imenu ljubljanskega PEN kluba je pozdravil goste Srbe in Hrvate g. O. Župančič in poudaril, kakšno nepričakovano veselje je iz-zvala pred letom slovenska književna beseda v Beogradu in želel, da isti odziv najde beseda srbskih književnikov med Slovenci; izrazil pa je tudi željo in prošnjo, da kmalu pozdravimo tudi predstavitelje hrvatske literature na na-šem odru.

V uvodnem predavanju je nato urednik Srbskega književnega glasnika g. M. Bog-danovič podal izrazito skico srbske knji-ževnosti in jo opredelil z ozirom na njene evropske, zlasti pa nacionalne težnje in po-sebnosti. Predavanje je bilo odlično po svoji jasnosti in informativni dognanosti. Na koncu je podal potrebno oznako posameznih nasto-pajočih književnikov: Veljka Petroviča, Mi-lana Kašanina, Velmarja Jankovića, Todora Manojlovića in Desanke Maksimovičeve.

Nato so imenovani književniki brali svo-je pesmi in prozo in želi za svoja dela pri-srčno in obilno zahvalo. Jasno se je videla posebnost močne lirike gđ. Maksimovi-čeve, široka lirika in reflektivna proza V. Jankovića, fina artističnost pesmi T. Manojlovića, silna miselnost in dra-matičnost proze M. Kašanina, ki jo je občinstvo še posebej poudarilo in fina moj-strska lirika V. Petroviča. Občinstvo je pri-rejalo vsem prisrčne ovacije. Uspeh ve-čera je bil popoln, srbski književniki so pri nas odprli pot svoji literaturi.

Po končani recitaciji, ki je bila ostro od-merjena na svoj čas, se je vršila v restavraciji Zvezda skupna večerja vseh PEN klubov.

Paderewski za vojne vdove

Pariz, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Paderew-skemu, ki je podaril dobiček dobrodelne tur-neje v Franciji v znesku več milijonov fran-kov zvezi vojnih vdov, je podelila francoska vlada v znak zahvale veliki križ častne legije.

Uspeh kitajskih nacionalistov

London, 13. maja. (Tel. »Slov.«) »Central News« poroča iz Hongkonga, da se je po-nesrečil poskus čet iz Kvangsija, da bi za-sedle Kanton. Nacionalistične čete, ki so dobile pomoč iz Nankinga, so jih občutno porazile.

Zeppelin se ne prodaja

Berlin, 13. maja. (Tel. »Slov.«) »Zeppeli-
linova« tvornica demantira newyorške vesti o prodaji zrakoplova »Zeppelin«.

Za mednarodno varstvo živali

Dunaj, 13. maja. (Tel. »Slov.«) Danes se je otvoril na Dunaju mednarodni kongres za varstvo živali, katerega so se udeležile skoro vse države od Kitajske do Anglije, Francije, Italije, Španije, Poljske, Turčije in drugih. Gre za to, da se ustvari zakonito varstvo ži-voli v vseh kulturnih državah.

Vprašanje najemnin v mestnih hišah

Naprošeni objavljamo:
Ker je bilo na proračunski seji podanih več pritožb proti nekaterim preizkimi najemninam v mestnih hišah, je posebna komisija mestnega ma-gistrata ponovno pregledala vse najemnine in ne-katerim najemnikom tudi zvišala najemnino. Vsi ti najemniki so dobili od mestnega magistrata pose-ben dopis, v katerem se jim sporoča, da jim je bila najemnina zvišana in da bi (zakaj ne »bo«, op. ur.) zvišana najemnina stopila v veljavo dne 1. avgusta. Da so bile nekatere najemnine zvišane, temu ni oporekati. Mestna občina je za omiljenje stano-vanjske bede izdala že okoli 60 milijonov dinarjev in jasno je, da se mora ta ogromna vsota tudi obro-stovati in amortizirati. Zato ne gre, da bi socialno dobro situirani najemniki plačevali premajhne na-jemnine in da bi torej stanovali po ceni na račun drugih. Se bolj krivične pa so preizkise najemnine, ker je znano, da morajo drugi plačevati prav vi-soke najemnine. Deficit, ki nastane iz preizkih najemnin v mestnih hišah, pa pade na vse ljubljansko prebivalstvo in torej tudi na one, ki že tak plačujejo previsoke obresti. Te zadene torej krivica dvakrat.

Zato tudi ni ugovarjati, če so bile nekatere najemnine zvišane. Toda pri tej priliki pa se ne sme pozabiti na one, ki plačujejo že previsoke na-jemnine. Zato bi komisija izvršila popolno delo, če bi pregledala tudi one najemnine, ki so previsoke. Nekateri najemniki v mestnih hišah so pač v tem žalostnem položaju, da ne zmagujejo najemnine. Tem socialno slabo stoječim strankam bi morala mestna občina v katerikoli obliki pomagati.

Pregledane so bile preizkise najemnine, sedaj naj bodo pregledane še previsoke in potem bo v resnici izvršen pregled v celoti.

Novosadska vremenska napoved. Poveči-ni oblačno. Ponekod bo deževalo.

Dunajska vremenska napoved. Izpremen-ljivo vreme. Najbrže že jutri manj oblačno, ponekod še dež, nekoliko hladneje.

Kaj bi moral vsak gospod vedeti?

To, da krasnejših vzorcev finega angl. kamzarna tako po ceni ne more dobiti drugod kot pri tvrdki

DRAGO SCHWAB, - LJUBLJANA